

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра історії, археології, інформаційної
та архівної справи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва курсу	КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА ЕТНОГРАФІЯ
Викладач (-і)	Олена КОЛОМІЄЦЬ, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи
Контактний тел.	+38(095) 377-65-70
E-mail:	kolomietselena1964@gmail.com
Обсяг та ознаки дисципліни	Вибіркова дисципліна, змістових модулів – 2. Форма контролю: залік. Загальна кількість кредитів – 3, годин – 90. Формат: очний (offline / facetoface) / дистанційний (online). Мова викладання: українська.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку, розміщеному в інформаційному ресурсі moodle.kntu.kr.ua; у режимі відео конференцій Zoom, через електронну пошту, Viber, Messenger, Telegram за домовленістю.
Пререквізити	Особливі вимоги відсутні.

1. Мета і завдання дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Культурологія та етнографія» є формування системи знань про закономірності культурного процесу, культуру як специфічний та унікальний феномен людства; розгляд культури в розвитку, в єдності та суперечності різноманітних процесів і тенденцій у ній; ознайомлення студентів з основами етнічної історії українського народу; розширення культурно-світоглядних горизонтів студентів через залучення їх до найкращих і своєрідних зразків матеріальної та духовної культури народів світу.

Предметом даної дисципліни є механізми формування й функціонування культури як складного суспільного феномена; своєрідність етнографічної

спадщини українського народу.

Завдання вивчення дисципліни:

- формування компетентностей, важливих для особистісного розвитку майбутніх фахівців та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці;
- теоретична підготовка здобувачів з питань еволюції знань, змісту та ролі культури в історії людства, розуміння її сутності, формування уявлення про культуру як систему цінностей; висвітлення та аналіз системи культурних феноменів різних регіонів, засвоєння системних кодів культурної комунікації; ознайомлення з етнографічною спадщиною українського народу;
- формування практичних навичок і вмінь здобувача орієнтуватися у сучасному соціокультурному просторі, здійснювати аналіз основних тенденцій, взаємодії та перспектив розвитку різних типів культури при розв'язанні актуальних проблем сучасності; прищеплення поваги до народних звичаїв та традицій.

2. Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- витоки, сутність та найважливіші аспекти культури;
- структуру культури та її базові цінності;
- типологію культури;
- культурну спадщину народів світу;
- основні етапи етнічної історії українського народу;
- антропологічні риси українців, специфіку національного характеру, звичаї і обряди українського народу;
- тенденції сучасного соціокультурного розвитку.

вміти:

- вирізняти основні методологічні підходи до визначення суті, змісту та характеру цінностей культури;
- аналізувати своєрідність і локальні культурно-побутові відмінності етнічних регіонів України;
- оцінювати досягнення етносу у різних галузях культури;
- осмислювати закономірності сучасного соціокультурного розвитку в контексті глобальних перетворень;
- використовувати досвід вивчення культурології та етнографії для вірної орієнтації у виборі сенсожиттєвих цінностей і збагачення власної духовної культури.

3. Політика курсу та академічна доброчесність

Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлювати наслідки її порушення.

При організації освітнього процесу в Центральнотехнічному національному університеті здобувачі вищої освіти, викладачі та адміністрація діють відповідно до: Положення про організацію освітнього

процесу; Положення про організацію вивчення вибіркових навчальних дисциплін та формування індивідуального навчального плану ЗВО; Кодексу академічної доброчесності ЦНТУ.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи культурології

Тема 1. Вступ до курсу «Культурологія та етнографія».

Тема 2. Феномен культури.

Тема 3. Основні концепції культури та культурологічні школи.

Тема 4. Культурні форми та їх властивості.

Тема 5. Наука і релігія в системі духовної культури суспільства.

Тема 6. Мистецтво в системі духовної культури суспільства.

Тема 7. Типологія культури.

Тема 8. Теоретичні проблеми розвитку сучасної культури.

Змістовий модуль 2. Етнографія українського народу

Тема 9. Походження та етнічний розвиток українського народу.

Тема 10. Етнічна історія України та мова українського народу.

Тема 11. Господарство та житло.

Тема 12. Побут.

Тема 13. Родина.

Тема 14. Духовна культура українців.

Тема 15. Усна народна творчість. Народна музика і танок.

Тема 16. Неукраїнське населення України та його культура.

5. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль.

Рейтинг здобувача із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою, у тому числі: перший модуль – 50 балів, другий модуль – 50 балів.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

6. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Абрамович С. Д. Культурологія: навч. посіб. / С. Д. Абрамович. К.: Кондор, 2005.

2. Антропологічний код української культури і цивілізації / О. О. Рафальський (кер. авт. кол.), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій (наук. ред.).

К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн.1, 2.

3. Багацький В. В., Кормич Л. І. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ століття: навч. посіб. / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. К.: Кондор, 2004.

4. Вовк Ф. Студії з української етнографії та антропології : нова редакція / Федір Вовк ; передм. О. Г. Таран ; прим. О. Г. Таран, С. Л. Маховської, Ю. С. Буйських; упорядн. О. О. Савчук. Харків : Видавець Савчук О. О., 2015. 464 с.

5. Воропай Олекса. Звичаї нашого народу: етнограф. нарис / Олекса Воропай. Х.: Фоліо, 2005. 508 с.

6. Гончарук Т. В. Культурологія: навч. посіб. / Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2004.

7. Етнографія України: курс лекцій / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини; укладач О. В. Дудник. Умань: Візаві, 2019. 148 с.

8. Етнографія українців: навч. посіб. / за ред. проф. С. А. Макарчука. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 711 с.

9. Етнологія: навч. посіб. / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський: ПП МЕдодобори-2006, 2008. 160 с.

10. Культурологія: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів I-IV рівнів акредитації / М. С. Кравець [та ін.]; за заг. ред. В. М. Пічі. Львів: Магнолія плюс, 2003.

11. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. А. Є. Конверського. Харків: Фоліо, 2013. 863 с.

12. Культурологія: теорія та історія культури: навч. посіб. / за ред. І. І. Тюрменко, О. Д. Горбула. К.: Центр навчальної літератури, 2004.

13. Лепеха Т.В. Українознавство: навч. посіб. / Т. В. Лепеха. Київ, 2005. 376 с.

14. Лозко Г. С. Етнологія України: навч. посіб. / Г. С. Лозко. Київ: АртЕК, 2001. 304 с.

15. Петрушенко В. Л., Пинда Л. А., Подольська Є.А. та ін. Культурологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. I – IV рівня акредитації / за заг. ред. проф. В. М. Пічі. Львів: Магнолія 2006, 2007. 360 с.

16. Савчук Б. Українська етнологія / Б. Савчук. Івано-Франківськ, 2004. 304 с.

Додаткова література

1. Більченко Є., Калита Т. (2019) Соціальна та філософська культурологія: парадокси наукової рефлексії культури / Є. Більченко, Т. Калита. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія «Філософські науки. № 12 (396). С. 3-9.*

2. Благова Т. О. (2015) Формування теорії української народної хореографії в історико-культурному вимірі [Електронний ресурс] / Т. О. Благова. Режим доступу: https://eprints.cdu.edu.ua/659/1/ped_psy_iii30_59.pdf#page=27

3. Гіптерс З. В. Культурологічний словник-довідник. К.: Професіонал,

2006. 328 с.

4. Ємець Т. (2011). Провідна роль етнографії в українському національно-культурному відродженні ХІХ ст. [Електронний ресурс] / Т. Ємець.
5. Коломієць Олена, Бондаренко Ганна, Головата Оксана Народницько-лінгвістична етноантропологічна концепція Ф. Вовка. *Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки*. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М. 2021. Вип.11. С.113-134.
6. Коломієць Олена, Головата Оксана Етноантропологічні дослідження в Україні у 60-х – 70-х роках ХІХ ст. *Society.Document. Communication. Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки*. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М. 2022. Вип.16. С.65-84.
7. Марченко О. М. Етнологія народів світу: навч. посіб. / О. М. Марченко. Кропивницький: ТОВ ПОЛІМЕД-Сервіс, 2019. 382 с.
8. Науково-освітній потенціал нації: Погляд у ХХІ ст.. Кн.2: Освіта і наука. Творчий потенціал і державо- і культуротворення / Литвин В. М., Андрущенко В. П., Довгий С. О. та ін. К., 2003.
9. Пилипів В. Філософсько-культурологічні аспекти феномену гостинності / В. Пилипів. *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*, 2018. № 19. С. 47-51.
10. Термінологічний словник з культурології. К.: МАУП, 2004.
11. Українські традиції / упорядкув. та передм. О.В. Ковалевського. Харків: Фоліо, 2003. 573 с.
12. Чепурко Г. І. (2015) Культура як соціальна координата цивілізаційного вибору українського суспільства. *Соціологічні науки*, 2015. [Електронний ресурс] / Г. І. Чепурко. Режим доступу: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/61529232/Odesa_yur_akademia_201520191216-28101-ahaj3o-libre.pdf?